

DENEY 3

BJT karakteristikleri

Sorular.

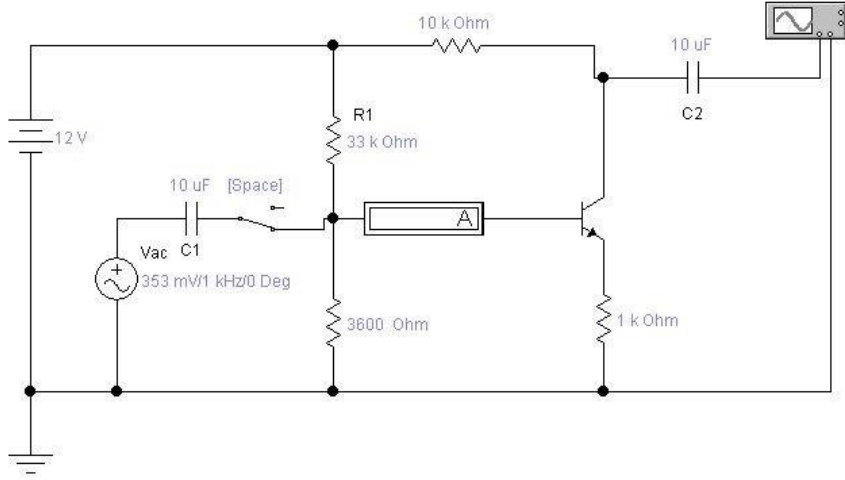
BC548B transistörünün katalogunu (datasheet) internette bularak inceleyiniz.

- Transistörün tipi (PNP ya da NPN) nedir?
- Büyük işaret kazancı $\beta_{DC}=h_{FE}$ hangi aralıktadır?
- Küçük işaret kazancı (h_{fe}) değeri hangi aralıktadır?

Ön Bilgi

- ✓ Ortak Emiterli (Ortak Yayıcılı, Common Emitter-CE) Yükseltici
- ✓ Ortak Kollektörlü Yükseltici (Ortak Toplayıcı, Common Collector-CC)
- ✓ Ortak Bazlı Yükseltici (Common Base, CB)
- ✓ Doyum (Saturation): Baz akımı (I_B) artıyor, buna karşın kollektör akımı artmıyorsa, bir başka ifade ile $I_C=\beta \cdot I_B$ denklemi gerçekleşmiyorsa, tranzistörün doyuma girdiği anlaşılır. Bu anda Kollektör-Emiter bağlantısı kısa devre imiş gibi çalışır.
- ✓ Kesim Durumu (Cut-off): Tranzistorun giriş akımı sıfır ve buna karşılık çıkış akımının da sıfır olduğu durumdur. Kollektör-emiter bağlantısı açık devre imiş gibi çalışır.
- ✓ Aktif Bölge (Aktif Çalışma Bölgesi): Tranzistorun ne kesim durumunda ne de doyum durumunda olmadığı durumdur.
- ✓ DC Analiz (DC Bias): Tranzistorun DC Gerilim veya Akımın analizidir
- ✓ h_{FE} : Akım kazanç katsayısı (büyük işaret, DC Akım)
- ✓ h_{fe} : Akım kazanç katsayısı (küçük işaret, AC Akım)
- ✓ Kollektör-Emiter gerilimi (V_{CE})
- ✓ Baz-Emiter Gerilimi (V_{BE})
- ✓ Baz Akımı (I_B)
- ✓ Kollektör Akımı (I_C)
- ✓ Emiter Akımı (I_E)

2. Denevin Yapılışı

Şekil 1. Devre Şeması

1. Şekil-1’de gösterilen devreyi EWB ortamında çiziniz.
2. Öncelikle I_B , I_C , V_{BE} ve V_{CE} değerlerini ampermetre ve voltmetre ile ölçüp kaydediniz.

$$I_B = \dots\dots\dots I_C$$
$$= \dots\dots\dots$$

$$V_{BE} = \dots\dots\dots V_{CE}$$
$$= \dots\dots\dots$$

3. İlgili devrede C1 ve C2 kondansatörlerinin gerekliliğini tartışınız ve ne işe yaradığını kısaca açıklayınız.
4. R_1 Direncinin değerini ayarlayarak I_B değerinin 0A’ e eşit olmasını sağlayınız. $I_B=0A$ olduğu durumda I_C akımının değerini ölçünüz ve kaydediniz. $I_C = \dots\dots\dots$

5. R_1 Direncinin değerini ayarlayarak I_C ’nin en büyük akım değerine ulaşmasını sağlayınız. Bu akım değeri I_C ’nin doyma (saturation-sat) akım değeridir. Bu değeri kaydediniz.
 $I_C = \dots\dots\dots$ Bu değerdeki I_C değerini I_B değerine bölerek h_{FE} kazancını hesaplayınız.

$$h_{FE} = \dots\dots\dots$$

6. I_C doyum değerine ulaştıktan sonra I_B değerini arttırmak için R_1 Direncinin değerini değiştiriniz. Yaptığınız değişim sonrası elde ettiğiniz I_B ve I_C değerlerini ölçüp yazınız. Bu işlemi daha sonra iki kez daha (farklı iki değer için daha) tekrarlayınız.

I_B (1)=..... I_C
(1)=.....

I_B (2)=..... I_C
(2)=.....

I_B (3)=..... I_C
(3)=.....

7. R_1 Direncinin değerini ayarlayarak V_{CE} 'nin $\frac{1}{2} V_{CC}$ olmasını sağlayınız ($V_{CC}=12V$). Bu noktada V_{BE} değerini kaydediniz.

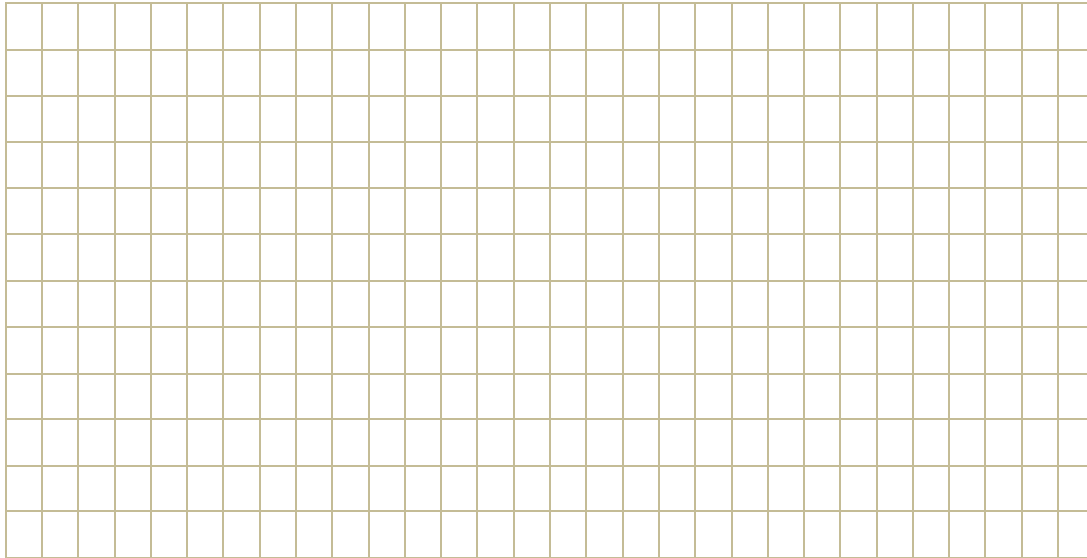
V_{BE} =.....

8. AC Gerilim Kaynağının (V_{ac}) maksimum gerilim değerini hesaplayınız.
Not: Şekil-1 de verilen değer etkin değerdir (RMS)

9. Osiloskopta gözlemediğiniz çıkış işaretinin maksimum değeri ile giriş işaretinin (V_{ac}) maksimum değerini oranlayarak ilgili gerilim kazancını (A_v) hesaplayınız.

A_v =.....

10. Osiloskopta çıkış işaretini gözlemleyip çiziniz.
(Not: Volts/Div ve Time/Div değerlerini de belirtiniz.)

11. Giriş işaretinin (V_{ac}) değerini arttırarak osiloskopta (çıkış işareti için) bozunumsuz en büyük genlikli sinyali gözlemleyiniz. İlgili çıkış sinyalini aşağıya çiziniz. (Not: Volts/Div ve Time/Div değerlerini de belirtiniz.)

12. **(Ödev Sorusu)**

Şekil-1’de verilen devrenin DC ve AC Analizlerini yapınız.

$V_{BE}=0.75V$; $\beta = h_{fe} = h_{FE} = 25$ ve $V_T=25$ mV olarak alınız.

DC Analiz sonucu;

I_B , I_C , V_{BE} ve V_{CE} değerlerini hesaplayınız.

Elde ettiğiniz sonuçları Electronics Workbench ortamında elde ettiğiniz değerler ile karşılaştırınız.

AC Analiz yaparak giriş ve çıkıştan gözlemlenen direnci (r_{in} ve r_{out}) hesaplayınız.

AC Analiz sonucu gerilim kazancını hesaplayınız. Elde ettiğiniz sonuçları Electronics Workbench ortamında elde ettiğiniz değerler ile karşılaştırınız.